

การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียน ในสหวิทยาเขตน่านาบุญ

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

Academic Leadership of Teachers in Schools under Nam Nabun Cluster,

Secondary Educational Service Area Office, Ubon Ratchathani – Amnat Charoen

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งฤดี รัตนชัยศิลป์

สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

³ ดร.วัฒนา อ่อนประทุม

สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียน และศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตน่านาบุญ ประชากรคือครูผู้สอนในโรงเรียนสหวิทยาเขตน่านาบุญ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียน สร้างตามแนวคิดของ Hallinger และ Murphy ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายทางวิชาการ การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามกรอบแนวคิดของ Hallinger และ Murphy พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายทางวิชาการ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ และด้านการมีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แนวทางการพัฒนาควรมุ่งส่งเสริมศักยภาพครูด้านการจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนวิชาชีพ และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู, การบริหารงานวิชาการ, ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, สหวิทยาเขตน่านาบุญ

Abstract

The purposes of this research were: (1) to examine the level of instructional leadership of teachers in schools under the Namnabun Educational Network, Office of the Secondary Educational Service Area of Ubon Ratchathani and Amnat Charoen, and (2) to propose guidelines for developing teachers' instructional leadership. The sample consisted of 192 teachers from schools in the Namnabun Educational Network in the academic year 2025, selected by stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using mean and standard deviation.

The findings revealed that the overall level of teachers' instructional leadership was at a high level. When classified according to the framework of Hallinger and Murphy, all dimensions were also at a high level, including instructional vision and goal setting, curriculum and instructional management, self and peer development, creation of a learning-supportive environment, and participation in professional learning communities. The guidelines for development should focus on enhancing teachers' competencies in instructional management, promoting collaborative learning through professional learning communities, and fostering a learning environment that supports students' quality development.

Keywords: Teachers' Instructional Leadership, Academic Administration, Professional Learning Community, Namnabun Educational Network

บทนำ

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ส่งผลให้สถานศึกษาต้องปรับบทบาทจากการถ่ายทอดความรู้แบบเดิมไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการทำงานในโลกยุคใหม่ ครูจึงไม่ได้ทำหน้าที่เพียงผู้สอนเท่านั้น หากแต่ต้องเป็นผู้นำทางวิชาการที่สามารถออกแบบ กระตุ้น และขับเคลื่อน กระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพอย่างเป็นระบบ

ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา เนื่องจากครูเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด และมีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียน การสอน การประเมินผล และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ งานวิจัยของ Hallinger และ Murphy ได้เสนอกรอบแนวคิดภาวะผู้นำทางวิชาการที่มุ่งเน้นการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายทางวิชาการ การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าครูต้องมีบทบาทเชิงผู้นำ ควบคู่ไปกับบทบาทการสอน

อย่างไรก็ตาม ในบริบทของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนในสหวิทยาเขตน่านาบุญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ยังพบความแตกต่างของบริบทด้านทรัพยากร บุคลากร และโอกาสทางการเรียนรู้ ส่งผลให้การพัฒนาภาวะผู้นำทาง วิชาการของครูอาจยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร ครูบางส่วนยังมุ่งเน้นบทบาทการสอนในชั้นเรียนมากกว่า การทำงานเชิงระบบ เช่น การมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการวิชาการ การทำงานร่วมกันในชุมชน การเรียนรู้ หรือการใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจกระทบต่อ คุณภาพผู้เรียนในระยะยาว

ดังนั้น การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตน่านาบุญจึงมี ความสำคัญ เพื่อสะท้อนระดับการปฏิบัติจริงของครูในแต่ละมิติ วิเคราะห์จุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนา และนำไปสู่การกำหนดแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการให้เหมาะสมกับบริบทของ สถานศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียน สหวิทยาเขตน่านาบุญ และ (2) เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูเพื่อยกระดับ คุณภาพการจัดการเรียนรู้และคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียน ในสหวิทยาเขตน่านาบุญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียน ในสหวิทยาเขต

น่านาบุญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคปัจจุบันให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี จำเป็นต้องอาศัยบุคลากรทางการศึกษาที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะครูซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้โดยตรง แนวคิดเรื่องภาวะผู้นำจึงถูกนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างบทบาทของครูให้เป็นมากกว่าผู้ถ่ายทอดความรู้ แต่เป็นผู้นำการเรียนรู้ที่สามารถขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดภาวะผู้นำทางวิชาการ

ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leadership) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ Hallinger และ Murphy ได้เสนอกรอบแนวคิดภาวะผู้นำทางวิชาการซึ่งได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายทางวิชาการ การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน และการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ แนวคิดดังกล่าวสะท้อนว่าผู้นำทางวิชาการมิใช่เพียงผู้บริหารเท่านั้น แต่ครูเองก็สามารถมีบทบาทเป็นผู้นำในการพัฒนาการเรียนรู้ได้เช่นเดียวกัน

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายภาวะผู้นำทางวิชาการว่าเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่มุ่งพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน และใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทของครูในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนและในโรงเรียน

บทบาทครูกับภาวะผู้นำทางวิชาการ

ครูในศตวรรษที่ 21 ต้องมีบทบาทมากกว่าผู้สอน แต่ต้องเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ผู้ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา และผู้ทำงานร่วมกับเพื่อนครูในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) งานวิจัยหลายฉบับระบุว่า ครูที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการจะสามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียน ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ภาวะผู้นำของครูยังมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน หากครูมีการทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนผลการสอนอย่างเป็นระบบ จะช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนและพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในโรงเรียน

การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี และการประเมินผลการเรียนรู้ นักวิชาการเสนอว่าโรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูมีโอกาสพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องผ่านการอบรม การศึกษาดูงาน และการทำ PLC เพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันในองค์กรการนำข้อมูล ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงการสอน ถือเป็นหัวใจของภาวะผู้นำทางวิชาการ เพราะช่วยให้ครูสามารถตัดสินใจเชิงวิชาการบนฐานข้อมูลจริง ไม่ใช่จากความรู้สึกส่วนตัว ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้มีความแม่นยำและยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยมุ่งศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสะท้อนสภาพจริงของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตน่านาบุญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ รายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรในสหวิทยาเขตน่านาบุญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 384 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากรในสหวิทยาเขตน่านาบุญ จำนวน 192 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของครูในแต่ละโรงเรียน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีความเป็นตัวแทนของประชากรอย่างเหมาะสม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียน ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน วุฒิการศึกษา ขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียน ใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและผ่านช่องทางออนไลน์ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จากนั้นรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพจากคำถามปลายเปิดใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลในรูปแบบการสรุปประเด็น

ผลการวิจัย (Results)

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียน ในสหวิทยาเขตน่านาบุญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียน และศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียน ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 192 คน พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียน ในสหวิทยาเขตน่านาบุญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงบทบาทของครูในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ครูสามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายทางวิชาการของสถานศึกษา ถ่ายทอดเป้าหมายให้ผู้เรียนเข้าใจ และปรับการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับนโยบายและบริบทของโรงเรียน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าครูให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ควบคู่กับการพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่อง

ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าครูมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในห้องเรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน

ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่าอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่า ครูมีการวางแผนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร อยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่า ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ทางวิชาชีพ เข้าร่วมอบรมพัฒนา และทำงานเป็นทีมเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา

ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายทางวิชาการ อยู่ในระดับมาก สะท้อนว่าครูมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเป้าหมายทางวิชาการของสถานศึกษา แม้การกำหนดนโยบายหลักจะเป็นบทบาทของผู้บริหาร

ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำงานร่วมกันในระดับที่เหมาะสม แต่ยังมีโอกาสพัฒนาเพิ่มเติม

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะของครูเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ พบว่า แนวทางการพัฒนาควรมุ่งเน้นการส่งเสริมบทบาทของครูในด้านวิชาการอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจด้านงานวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้ครูเกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะผู้นำทางวิชาการ และสามารถขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพครูส่วนใหญ่เสนอว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนการจัดการเรียนรู้ และการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา การมีส่วนร่วมดังกล่าวจะช่วยให้ครูเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของงานทางวิชาการ และสามารถแสดงบทบาทผู้นำทางวิชาการได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ครูยังเห็นว่าควรมีการพัฒนาความรู้และทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้สื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษา รวมถึงการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพในด้านดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้ครูในการถ่ายทอดความรู้ และสามารถเป็นแบบอย่างทางวิชาการแก่เพื่อนครูและผู้เรียนได้ ครูและบุคลากรยังเสนอให้มีการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนและการใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นฐานในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การสนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้ครูสามารถวิเคราะห์ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีเหตุผล และนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงการสอนอย่างตรงจุด ซึ่งเป็นการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการในเชิงวิชาชีพ

อีกประเด็นหนึ่งที่ครูให้ความสำคัญ คือ การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยครูเห็นว่าควรส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำงานร่วมกัน และการถ่ายทอดประสบการณ์ทางวิชาการระหว่างครูอย่างต่อเนื่อง การดำเนินงานในลักษณะชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน และส่งเสริมให้ครูสามารถพัฒนาบทบาทผู้นำทางวิชาการได้ทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม

แนวทางดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาศักยภาพครู และการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการเป็นผู้นำทางวิชาการ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน

การอภิปรายผล (Discussion)

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียน ในสหวิทยาเขตน่านาบุญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียน และศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียน ผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. อภิปรายผลระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียน

ครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตน่านาบุญมีระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายทางวิชาการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แม้จะมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก

ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ครูในพื้นที่ศึกษามีบทบาทเชิงรุกด้านวิชาการ โดยเฉพาะบทบาทที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้เรียน ทั้งในด้านการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรม และการบริหารจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูเป็นผู้ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด จึงให้ความสำคัญกับการสร้างแรงจูงใจ การมีส่วนร่วม และบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ในขณะเดียวกัน บทบาทเชิงนโยบาย เช่น การกำหนดวิสัยทัศน์ และการสร้างเครือข่าย PLC ยังเป็นบทบาทที่ต้องอาศัยโครงสร้าง ระบบสนับสนุน และเวลาการทำงานร่วมกัน ส่งผลให้ค่าเฉลี่ยในบางด้านต่ำกว่าด้านที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติในชั้นเรียนโดยตรง

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Hallinger และ Murphy (1985; 2020) ที่เสนอว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นกลไกสำคัญต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา และครูเป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในการขับเคลื่อนคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยหลายฉบับที่พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของ Hallinger และ Murphy (1985) ที่ระบุว่า การส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำทางวิชาการ ครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตน่านาบุญสามารถจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สร้างแรงจูงใจ และ

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ McEwan (2003) ที่ชี้ว่าผู้นำทางวิชาการต้องให้ความสำคัญกับบรรยากาศเชิงวิชาการในโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรวดี มนตรีพิลา (2563) และ วนิดา เชื้อคมตา (2566) ที่พบว่าการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการ ค่าเฉลี่ยที่สูงในด้านนี้อาจเป็นเพราะครูมีบทบาทโดยตรงในการจัดการเรียนการสอน มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนอย่างใกล้ชิด และได้รับอิทธิพลจากนโยบายการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน ผลการวิจัยพบว่าด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาจากด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของ Hallinger และ Murphy (1985) ที่ระบุว่าการบริหารหลักสูตรและการสอนเป็นภารกิจหลักของผู้นำทางวิชาการ ครูสามารถวิเคราะห์หลักสูตร วางแผนการสอน ใช้สื่อและเทคโนโลยี และออกแบบการวัดประเมินผลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุณ บุญธรรม (2564) และ ไชยา ภาวะบุตร (2565) ที่พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการด้านนี้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยที่สูงเกิดจากการที่ครูต้องปฏิบัติภารกิจด้านหลักสูตรและการสอนอย่างต่อเนื่อง และได้รับการพัฒนาผ่านการอบรมและการนิเทศ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นยังเป็นที่ประเด็นที่ควรส่งเสริมเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ผลการวิจัยพบว่าด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครูอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ Glickman (2007) ที่เน้นการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและการเป็นพี่เลี้ยงเป็นหัวใจของภาวะผู้นำทางวิชาการ ผลยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทวฤทธิ์ ผลจันทร์ (2564) และ Lieberman และ Miller (2004) ที่เน้นความสำคัญของการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของครู แสดงให้เห็นว่าครูให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองและช่วยเหลือเพื่อนครู อย่างไรก็ตาม การสร้างนวัตกรรมและการถ่ายทอดองค์ความรู้ยังมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า ซึ่งอาจเนื่องจากภาระงานและความมั่นใจของครูในการนำเสนอนวัตกรรม

ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายทางวิชาการ ผลการวิจัยพบว่าด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายทางวิชาการอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติในชั้นเรียนโดยตรง สอดคล้องกับกรอบแนวคิดของ Hallinger และ Murphy (1985) ที่ระบุว่าการกำหนดเป้าหมายเป็นองค์ประกอบแรกของภาวะผู้นำทางวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เรวดี มนตรีพิลา (2563) ที่พบว่าการสร้างและพัฒนาวิสัยทัศน์เป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำทางวิชาการ ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าอาจเนื่องมาจากบทบาทเชิงนโยบายยังเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหาร ทำให้ครูมีบทบาทในเชิงปฏิบัติมากกว่าการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์

ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ผลการวิจัยพบว่าด้านการมีส่วนร่วม

ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แม้ยังอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ Katzenmeyer และ Moller (2001) และ Lieberman และ Miller (2004) ที่เน้นความสำคัญของการเรียนรู้ร่วมกันของครู อย่างไรก็ตาม แตกต่างบางส่วนจากแนวคิดของ Hallinger และ Murphy (2020) ที่ให้ความสำคัญกับ PLC ในศตวรรษที่ 21 อย่างเข้มข้น ค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าอาจเกิดจากภาระงานสอน เวลาไม่เพียงพอ ข้อจำกัดด้านระยะทาง และโอกาสในการสร้างเครือข่าย ซึ่งสะท้อนบริบทของโรงเรียนในพื้นที่ชนบทที่มีทรัพยากรจำกัด

2. อภิปรายผลแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ในโรงเรียน

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการควรมุ่งเน้นการสร้างบทบาทเชิงรุกให้ครูทั้งในระดับปฏิบัติและเชิงกลยุทธ์ โดยเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย การพัฒนาหลักสูตร การเรียนรู้ร่วมกัน และการสร้างนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hallinger และ Murphy (2020) ที่มองว่าภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นฐานของคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับปรุงระบบการบริหารจัดการ โดยลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน และจัดสรรงานให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของครู สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และแผนพัฒนาทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูเกิดความเป็นเจ้าของและขับเคลื่อนการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพร่วมกัน
2. ควรพัฒนาระบบนิเทศภายในและชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เพื่อให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ และแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอน
3. สนับสนุนให้ครูใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนมาวิเคราะห์และปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบ
4. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและสร้างบรรยากาศทางวิชาการที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ข้อจำกัดของการวิจัย (Limitations of the Study)

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียน ในสหวิทยาเขตน้ำนาบุญ ครั้งนี้ มีข้อจำกัดบางประการที่ควรพิจารณาในการตีความผลการวิจัย

1. การวิจัยเป็นการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเฉพาะครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตน้ำนาบุญ สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ซึ่งมีบริบทด้านขนาดโรงเรียน ชุมชน และทรัพยากรที่เฉพาะเจาะจง ดังนั้น การนำผลไปอ้างอิงกับพื้นที่อื่นควรพิจารณาความเหมาะสมของบริบทด้วย ประการที่สอง กลุ่มตัวอย่างเป็นครูและบุคลากรในสหวิทยาเขตน้ำนาบุญ เพียงแห่งเดียว ผลการวิจัยจึงสะท้อนบริบทเฉพาะพื้นที่ อาจไม่สามารถสรุปอ้างอิงไปยังสถานศึกษาในบริบทอื่นได้ทั้งหมด

2. เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามซึ่งอาศัยการประเมินตนเองของผู้ตอบ อาจมีอคติจากการรับรู้หรือความคาดหวังทางสังคม (social desirability) ส่งผลให้ข้อมูลอาจสูงกว่าความเป็นจริงบางประการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต (Suggestions for Future Research)

เพื่อให้การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูมีความสมบูรณ์และลึกซึ้งยิ่งขึ้น งานวิจัยในอนาคตควรพิจารณาแนวทางดังต่อไปนี้

1. ควรขยายขอบเขตกลุ่มตัวอย่างไปยังโรงเรียนในสังกัดหรือบริบทพื้นที่อื่น เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู และเพิ่มความสามารถในการอ้างอิงผลการวิจัยในวงกว้าง

2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู เช่น ภาวะผู้นำของผู้บริหาร วัฒนธรรมองค์กร แรงจูงใจในการทำงาน สมรรถนะครู หรือการพัฒนาวิชาชีพ เพื่ออธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุอย่างเป็นระบบ

3. ควรเชื่อมโยงภาวะผู้นำทางวิชาการของครูกับผลลัพธ์ทางการศึกษา เช่น ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หรือคุณภาพการจัดการเรียนรู้ เพื่อยืนยันนัยสำคัญเชิงนโยบายและการปฏิบัติในเชิงประจักษ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย (Expected Benefits)

1. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบาย และวางแผนการบริหารงานด้านวิชาการ เพื่อพัฒนาศักยภาพครูและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2. ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับแนวทางในการพัฒนาบทบาทของตนในฐานะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความตระหนัก ความมุ่งมั่น และความรับผิดชอบต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

3. สถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงระบบการบริหารงาน วิชาการ บริหารหลักสูตรการเรียนรู้อ และการพัฒนาวิชาชีพครูให้เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

4. หน่วยงานต้นสังกัดสามารถใช้ข้อมูลจากงานวิจัยเป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ในการกำหนดนโยบายหรือโครงการที่มุ่งเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดอย่างเป็นระบบ

รายการอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**. พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กาญจนา สุระคำ. (2562). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา. **วารสารวิชาการและวิจัย**. 5(2), 10-15.
- กัญญาณต์ อินทว้าง. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการ: องค์ประกอบและแนวทางการพัฒนา. **วารสาร ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 19(3), 289-303.
- กัญญารัตน์ แกรุ่น. (2562). ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษา. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี**. 9(2), 57-63.
- ขจรศักดิ์ ธรรมธัชกุล. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร** 18(82), 17-25.
- จรรยา บุญธรรม, สุเทพ ตระหง่าน, และคณิต สุขรัตน์. (2563). ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์**. 22(1), 157-170.
- จันทร์านิ สงวนนาม. (2555). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- จิราภรณ์ จำเริญดี, อภิสิทธิ์ สมศรีสุข, และนภาพร วรรณทอง. (2567). องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา. **วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**. 11(1), 91-102.
- ฉัตรชัย จันทา. (2563). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก. **วารสารสหวิทยาการวิจัย**. 9(2), 19-28.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2560). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติการบริหารจัดการกระบวนทัศน์ใหม่**. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2565). **ภาวะผู้นำทางวิชาการในการจัดการศึกษายุคใหม่**. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐพล ปินทอง. (2562). องค์ประกอบและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของครูในยุคการศึกษา 4.0. **วารสารวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. 14(2), 236-251.
- เตือนใจ สุนกุล. (2562). **ภาวะผู้นำในองค์กรทางการศึกษา**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- เทวฤทธิ์ ผลจันทร์, และพีระศักดิ์ วรรณ. (2564). องค์ประกอบและความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัด สพม. 27. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร** 18(80), 129-139.

ธีร์ ภาวักนันท์. (2565). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา. วารสารการบริหาร
นวัตกรรมการศึกษา. 3(1), 39-45.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ปรียาภรณ์ เรืองเจริญ. (2560). บทบาทของภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีต่อการจัดการการเรียนรู้.

วารสาร ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 45(3), 23-35.

ปิยณัฐ วงศ์เครือศรี. (2562). ภาวะผู้นำในการบริหารสถานศึกษา. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. 6(6), 3034-3048.

ปิยพร บุญใบ. (2563). ภาวะผู้นำทางวิชาการและการบริหารงานโรงเรียน. วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 17(78), 23-34.

ปิยะ ดาบชัย. (2563). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารวิชาการและวิจัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. 12(2), 53-65.

พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ. (2560). ภาวะผู้นำกับการบริหารคุณภาพการศึกษา. วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 9(2), 19-27.

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2559). ความเป็นผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

มล ภูประเสริฐ. (2555). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: เมธีทิปส์.

รมิดา เศรษฐบุตติ. (2566). ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหาร
โรงเรียน ขยาย โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม. 42(3), 343-359.

รุจิ ภูสาระ, และจันทราณี สงวนนาม. (2555). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ:
บุ๊คพอยท์.

เรวดี มนตรีพิลา. (2563). องค์ประกอบหลักและตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
17(76), 141-153.

วนิดา เชื้อคมตา. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการ
เรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สกลนคร เขต 1. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 19(87), 215-227.

วิไลลักษณ์ สีดา. (2562). ภาวะผู้นำในยุคการบริหารจัดการการศึกษาไทย 4.0. วารสารครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. 16(1), 15-26.

- วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). **ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและนันทักษะร่วมสมัยปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- วีรวัฒน์ การุณวงศ์. (2564). ภาวะผู้นำในองค์กรทางการศึกษายุคใหม่. **วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา**. 5(1), 24-32.
- แววนภา กลีบจำปี. (2564). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง**. 10(2), 89-101.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. (2565). **ข้อมูลสารสนเทศโรงเรียนในสังกัด**. อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
- สุชาติ พันธก้อม. (2563). ความสำคัญของภาวะผู้นำทางการศึกษาในยุคปัจจุบัน. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์**. 12(2), 18-29.
- สุทธิกานต์ บริเอก. (2564). ภาวะผู้นำในการจัดการศึกษาร่วมสมัย. **วารสารศิลปะศาสตร์และวิทยาการจัดการ**. 8(1), 42-55.
- อัจฉรา นิยมภา. (2561). การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 20(2), 176-190.
- อัครศักดิ์ สิทธิ. (2561). ภาวะผู้นำในองค์กรศึกษา. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**. 15(68), 29-39.
- อัศนีย์ สุกิจใจ. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. **วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**. 14(1), 19-27.
- อิสระ ขอนบุรี. (2563). การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา. **วารสาร มหajananaครุศาสตร์**. 7(9), 15-27.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2557). **การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management)** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Achua, C. F., & Lussier, R. N. (2010). **Effective leadership** (4th ed.). South-Western CengageLearning.
- McEwan, E. K. (1998). **Seven steps to effective instructional leadership**. Corwin Press.
- McEwan, E. K. (2003). **Ten traits of highly effective principals: From good to great performance**. Corwin Press.
- Hallinger, P., & Murphy, J. (1985). **Assessing the instructional management behavior of principals**. *Elementary School Journal*, 86(2), 217-247.